

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

לה

עין משפט נר מצוה

מב א ב מ"י פרק י"ד
מלכות סנהדרין
הלכה י
ב ג מ"י שם פ"א הלכה
א:
מד ד מ"י שם פרק כ
הלכה א סמך עשין לו
טו"ע ח"מ סמך י סמך
א:
מה ה ו מ"י פ"ט מהל'
מטות ענייני הל'
טו"ע ח"מ י"ד סמך רט
סמך ב:
מו ז מ"י פ"א מהל'
סנהדרין הלכה ב:
מו ח מ"י שם ופסיד
מלכות שבת הל':
מוח ט מ"י פ"ד מהלכות
ביאת מקדש ט' ט:

רבינו חננאל

והקדק אותם לה' נגד
השמש ומניין להקדק
השיא תלית שגמור
והקדקו לה' בבבכת
שאל בחור ה' אם העם
האשר ראשית מה חטאו
אמר רב אמר לו הקב"ה
חלש חלק להן בתי דינים
מה שטעמא לא שאין דין
שנים ביום אחד. איני
דאמר רב חסדא לא שנו
אלא בשתי מיתות אבל
במיתה אחת דין אל
להשיב חרון אף: דיני
נפשות גומרין בו ביום
לזכות ובוים שלאחריו
לחובה. כן. מנא לן א"ר
חננאל דאמר קרא מלאכי
משפט צדק ילין בה ועתה
מפצחין בדין כאלו הן
מרצחים: רבא אמר אשור
אשר דין שממך
אין. כלומר מאריך
ואינו חוזר כמו מצה.
אלא ממתי עד שיחמיק.
ו' אלעזר דרשי האי קרא
צדק ילין בה ועתה
מרצחים כל המלין צדקה.
כלומר כל הפוסק לתת
צדקה לעניים ומלינה
ואינו נותנה מיד מרצחין
הן. וה"מ ברפפתא ותמרי
שעניי עניים נשואות בהן
ומפצחין להן כדי שיאכלו
אותן בערב ואין מכניזין
להן מאי שאכלו וכוין
שלא נתן להן זה נמצאו
מחים הילילה כלול ברעב.
אבל וזו או חטי' ושערי
לית לן בה: לפיכך אין
דנין לא בערב שבת ולא
בערב יום טוב מאי טעמא
לפי שאין הריגת ב"ד
דוחה לא שבת ולא יו"ט
כר'. פשוטה היא. ואי
אמרת לדייניה במעלי
בשבתא ובשבתא מינשו
בשבתא. ור' אבהו ר' יוחנן
לשעמיהו ואע"ג דכחושין
הוו דביר כל אחד ואחד
נזי דכתיב טעמא דמפיק
בפומיהו טעמא דבליבא
מינשו הלכך לא אפשר.
ואקשינן ותהא קבורת מת
מצוה דוחה שבת מק"ו.
ומה עבודה שדוחה שבת
שנאמר ובוים השבת שני
כבשיו וגו' קבורת מת
מצוה דוחה העבודה
מולאחותיו שבנויר. דתניא
ולאחותיו מה תלמוד לומר
מופנה הוא דלא הוה צריך
ליה. ומה אם לאבי

אבל במיתה אחת דנין. והא דמני בתוספתא אין דנין שנים
ציוס אחד אפי' נושא ונאפת צפרק נגמר דין (לקמן דף מו.)
מוקמי לה צנת כהן וצועלה דהיא צשריפה וצועלה צנחנ:
אשרו חמוץ ולא חומץ. פ"ה לחדרשין צפרק שור שנגח את
הפרה (צ"ק דף מו: וס) מניין שמוקקין
למזבז מחלה כגון שמוזבז את חצירו
שהלוהו מנה ואינו משלם וזה משיבו
משכון היה לי צידך ונתקלקל או לאבד
מוקקין למזבז מחלה עד שיהא ממונו
צידו ואח"כ מוקקין לדין משכון וז"ל
שש שטר למלוה דלא מהימן ליה
צמיגו דאי צעי אמר פרעמך דל"ל
לפרועו צעדים ואע"ג דלטרותי צ"ד
מרי וימנין לא מטרתינן כדאמר צפ'
המקבל (צ"מ דף ק:). צההוא שטרף דהוא
כמי ציה שני סתמא ומלוה אמר
ג' ולוה אמר ב' ומסקין (ו) והיכא דקדיש
מלוה ואכל פירי דג' שנין לא מפיקין
מיניה משום דלטרותי צי דינא שמי
זימני לא מטרתינן הסם היינו טעמא
כדמסקין מילתא דעביד לאיגלווי
אזל הכא משום דברים צעלמא
דקאמר ליה לאשמוטוי לא שצקין
מלהוליא מידו מיהו תימנה היכי
דמי אס יס לו עדים מומונין ללוה או
שטוען צדמך ל' יוס ציאל עדים נמתינן
ליה דאפי' שאל זמן לפרוע היצנין ליה
זמן ל' יוס ואי טוען ציאל עדים
לאחר ל' יוס צלא קרא נמי לא ציימין
ליה והיכא דזיילי ניכסי קאמר הסם
דמוקקין (ו) לנתת מחלה ומלאי וכי
ימתינו לאחר שנתה או שנתים וז"ל
ולדחוק דאמר פלוני ופלוני היה שם
במעלי בשבתא וליגמריה בשבתא (ו) וליקטליה
בשבתא ח"אין רציחה דוחה את שבת
וליקטליה לאורתא נגד השמש בעינן וליגמרי'
לדיניה בשבתא וליקטליה בחד בשבתא
נמצא אתה מענה את דינו נדייניה במעלי
שבתא ונגמריה בחד בשבתא מינשו
טעמיהו אף על גב ד'דשני סופרי הדיינין
עומדים לפניהם וכותבין דברי המוכין ודברי
המחייבין (נדי דבפומא כתבין ליבא דאינשי
אינשי הלכך לא אפשר א"ל ר"ל לר' יוחנן
ותהא קבורת מת מצוה דוחה שבת מק"ו
ומה עבודה שדוחה שבת קבורת מת
מצוה דוחה אותה מולאחותיו כדתני' (ו) לאבי
ולאמו לאחיו ולאחותו מה ת"ל הרי שהיה
הולך לשחוט את פסחו ולמול את בנו
ושמע

צשריפה ניחא אפילו למ"ד מקלקל צהצברה פטור דיש צה חילול
צנת משום פתילה דאמר (יבמות דף ו:) מה לא צישול פתילה מה
לי צישול סממנים וצבאר חייבי מיתות נמי אפי' למ"ד (כמוצות ה:)
דמקלקל צהצברה פטור הכא חשיב תיקון דיש לו כפרה:
לאבינו ולאמו. לאמו דרש' לכהן וגויר ואע"ג דניזר חמור דאין
מיטמא לקרובים וכהן הדיט מיטמא לקרובים מ"מ ס"ד
דמיטסקר טפי משום כהן הדיט כיון דאיכא תרמי ועוד כהן הדיט
עדיף שזה קדושתו לעולם וזה אין קדושתו לעולם כדאמרין צניזר
צפ' כהן גדול (דף מו:). **הרי** שהיה הולך לשחוט את פסחו וקשה דפרין
פ"ה הרי שהיה כהן גדול וגויר והולך לשחוט את פסחו וקשה דפרין
מיניה צפ' עבול יוס (ובס"ד דף ק.) צהצבאל דיוסף הכהן שמתה אשתו
צע"פ וטימאווה ומאי קושיא שאני הכא דאיכא מצות טובא ע"כ
נראה לפרש צההולך לשחוט הפסח לצד איירי או למול את בנו
ואינו לא כהן גדול ולא נזיר וכן משמע מדלא קתני הרי שהיה כ"ג
וגויר והולך לשחוט את פסחו כדתינן צהצריני והא דתני אחרת לא
יטמא משום דלא אחי עשה דטומאת קרובים וידחה עשה דפסח או
דמילה שיש צו כרת ועוד יש ליישב פ"ה הקונט' דאי משום הולך לשחוט
את פסחו לאחוריה לא נמנע מלטהא כי הוי נמי צהצדי אחרנין אין צכך
כלום דלא דמי לכהן הדיט כפרירישית לעיל דקדושמן קדושת עולם:
צנת

ותקע רפפה צה איה וגו'. אלמא מוגלין היו לפי שחלליין על העצים
ואי משום לא תלין צנלמו וגו' (דברים כא) הא שניין לה ציצמות (עט.) מוטב
מיעקר אות אחת צמורה ויתקדש שם שמים צפרהסיא שיהו הכל
רואין אותן ושואלין מה טיבן של אלו הללו צני מלכים הס ופסחו יוס
צגרים גרורים: **תקל להם צחי דינים.**
והכי קאמר קח כל ראשי העם והולכי'
אותם לצחי דינים והרבה וידעו את
עוצרי העצירה והוקע אותם את
החמוצינן מפני שחמדו לצבול פטור
ועוד צבול כוכבים צסקילה וכל
הנסקלין נתלין כדאמרין (ו) צבארצ
מיתות (דף סה:). שאין. צ"ד אחד
דן שנים ציוס אחד: **אלא צסאי**
מיתות. הוא דאין דנין לפי שאין זו
דומה לו וצריך למלוה טעם לדבריהם
כאן וכאן מפני לאלקולוי שמה לא
יפסחו ככל הנוצר: **אזל צמיסה**
אחת. ועצירה אחת דנין: **אלא.**
כדמוכח קרא (במדבר סה) וישב חרון
אף וגו' צשהקצ"ה רואה שכולם
עסקים צצבר ומקנאין לצברו:
צדק ילין צה. רגילין היו ממחלה
ללין את הדין כדי לצדק ועמה
כשאין עושים כן הרי הן כמרצחין:
שמחמן את דינו. שמשאה אותו
ומלינו כדי להוציאו לאמיתו: **ואידך.**
מיציעה ליה להך דרשה דאמר צצ"ק
(דף מו: ע"ש) מנין שמוקקין למזבז
מחלה כגון המזבז את חצירו דאין
שהלוהו ואינו משלם וזה טוענו
משכון היה לי צידך ונתקלקל או
אבד מוקקין מחלה צ"ד לנציעת
המזבז עד שיהא ממונו צידו ואחר
כן מוקקין לדין המשכון: **אשרו חמוץ.**
החוקין את הנגול ולא את הגחל:
כל סעניס וכו'. רגילין היו צללי
סעניס לעשות צדקה והיו עיני
העניים נשאות לכך ואס ילינו נמצאו
עניים רעבים ששענו על כך: **ופ"מ.**
צמוקס שרגילין לחלק ריפתא ותמרי
צבר המוכן לאכול: **אזל וזוי וחיטי**
ושערי. לא נשענו העניים עליהם
אותו היללה ולית לן צה עד למחר:
דלמא חוו טעמא. היום לחובה
וצעו למיעצד הלנת דין ונמצא גמרו
צצנת ואי אפשר כדמפרס דאין
מיתת צ"ד דוחה צנת: **לדייני'**
צמעלי צצכא ונגמריה צחד צצכא.
וכל זמן שלא נגמר הדין לא היו
עניי הדין דכל עשה מצפה להצלה
אזל כשנגמר כל היום מצפה למיתה

והיו עניי הדין: **מינשי להו טעמיהו.** ששאו ונתנו ודקדקו ציוס
ראשון: **ליבא דאינשי אינשי.** ליבא דאינשי לא כתבי ואע"ג
שזכור לו ליסוד הטעם נשכח מלבו יסובו לטעמו ואין יכול לייסבו
למת טעם הגון צכרצשוה: **ותהא קבורת מת מצוה כו'.** ר"ל לאו
אמתני' צעיא מר' יוחנן אללא צעלמא וסדרה מסדרי הגמ' כאן
משום דסופה לשאל ותהא מיתת צ"ד דוחה צצנת: **ולאחותו מה**
פ"ל. צני נזיר כתבי על נפש מת לא יצא וכתבי צמריה לצני
ולאמו לאחיו ולאחותו וכולוהו יתירי ניניה דהא (מכל נפשות)
משממע ודרשין להו צצפרי (נשא ו) אציו מה תלמוד לומר הא לא צא
אללא להוציא מת מצוה שמומר ליטמא לו לאמו מה תלמוד לומר
לגופיה לא אליטרינן ולהמיר מת מצוה הא מצאיו נפקא אללא להציא
שאס היה זה נזיר כהן דיש עליו שמי קדושות אין הכתוב מזהירו
(ו) ליטמא אללא לאמו ולשאר קרובים אזל מטמא למת מצוה לאחיו
מה תלמוד לומר שאס היה זה נזיר כהן גדול דקדושתו צמורה
שאף צלא נזירות אסור ליטמא לקרובים אף על פי כן לאחיו הוא
דלא יטמא אזל מטמא הוא למת מצוה ואס אינו ענין לנזיר גרידא
ולא לכהן הדיט נזיר צניהו ענין לנזיר וכ"ג לאחותו מה תלמוד
לומר הרי שהיה כ"ג וגויר והולך לשחוט את פסחו דאיכא מצות
טובא אפי' לאחותו הוא דאין יטמא אזל מיטמא למת מצוה:
ושמע

(א) כמי ויאמר וכו' כ"ל.
רש"י (ב) לקמן מו. (ג) צ"ל
א"ר חמא בר חנינא.
(ד) וימא לא (ה) (ו) ונלל ח.
לד. (ז) לעיל דף לקמן לו:
(ח) נהי דפומא כתבין כ"ל.
רש"י (ח) כרכוס ט: מנילה
ג: מיר מח: וצמח ק.
(ט) (צע"י: וולקן.) (י) צ"ל
צנגמר הדין (דף מה:).
(ס) צ"ל מעל נפש.

תורה אור השלם

1. ותקע רפפה בת איה
את השק ותשדו לה אל
הצור מתחלת קציר עד
נתק מים עליהם מן
השמים ולא תהיה עוף
השמים לזנות עליהם
יומם ואת חת השדה
לקלל: שמואל ב כא י
2. ויאמר אל משה קח
את כל ראשי העם
והוקע אותם לץ נגד
השמש וישב חרון אף
ה' במדבר הזה
3. איכה וקתה לזונה
קריה נאמנה מלאכי
משפט צדק ילין צה
וקתה מרצחים:
ישעיהו א כא
4. למדו היטב דרשו
משפט אשרו חמוץ
שפטו יתום ריבו
אלמנה: ישעיהו א י
5. לאביו ולאמו לאחיו
ולאחותו לא ישפא להם
במתם כי נזר אלקיו על
ראשו: במדבר ו ז

הגהות הב"ח

(א) גמ' צמעלי צצנת:
וילגמריה לדיניה צצכא:
(ב) רש"י ד"ה ולאחותו
וכו' אין הכתוב מזהירו
שלא ליטמא וכו' דאין
ממנה צצכא: (ג) תוס' ד"ה
אשרו וכו' ומסקין דהיא
וכי צי דינא תרי וימני וכו':
לאגלווי היא צצכא:
(ד) בא"ר קאמר הסם
דמוקקין. צ"ב עיין צר"פ
הפרק צדק מ"ו וצמח
ס:

מוסף רש"י

אבל במיתה אחת דנין.
דטעמא משום דלא אפשר
לענין צמחיהו (הא (לקמן
(ו) וכותבין דברי
המחייבין.
פלוני חייב ומן
הטעם הוי. פלוני זכה ומן
הטעם הוי (לעיל דף).
שניהם כותבין דברי המחייבין
וטענה כותבין דברי
המחייבים. שאם יעשה
האחד זימת כתבו על של
צכירו (לקמן דף).
ולאחותו מה ת"ל. כיון
דכתיב לאציו ולאמו כל שכן
לאחותו (ובס"ד ק.) הרי
שהיה הולך לשחוט את
פסחו. הרי שהיה את
הוא כ"ג והולך לשחוט את
פסחו או למול את בנו (שם)
או: אי חס עיין צלא מצוה
ענין לענין ציטול עבודה
ומילה מפני מת מצוה
(מילה ג.) ולמול את
בנו. דמילת וכו' מעכצמו
מלאכול פסחו (ובס"ד ק.).